

Vlaams
Parlement

stuk **2186** (2013-2014) – Nr. 1
ingediend op 24 september 2013 (2013-2014)

Gedachtewisseling

over de beslissing van
de Vlaamse Regering van 30 april 2013
houdende definitieve vaststelling van
het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan
Afbakening zeehavengebied Antwerpen –
technische toelichting en toelichting van
de maatregelen inzake sociale begeleiding

Verslag

namens de Commissie voor Mobiliteit en Openbare Werken
uitgebracht door de heer Jan Penris

*Samenstelling van de commissie:**Voorzitter:* de heer Jan Peumans.*Vaste leden:*

mevrouw Karin Brouwers, de heer Dirk de Kort, de dames Els Kindt, Griet Smaers;
de heren Pieter Huybrechts, Jan Penris, mevrouw Marleen Van den Eynde;
de heren Filip Anthuenis, Marino Keulen;
de heren Steve D'Hulster, Jan Roegiers;
mevrouw Lies Jans, de heer Jan Peumans;
de heer Peter Reekmans;
de heer Björn Rzoska.

Plaatsvervangers:

mevrouw Caroline Bastiaens, de heren Ward Kennes, Johan Sauwens, Marc Van de Vijver;
mevrouw Agnes Bruyninckx-Vandenhoudt, de heer Johan Deckmyn, mevrouw Katleen Martens;
de dames Annick De Ridder, Lydia Peeters;
mevrouw Michèle Hostekint, de heer Bart Martens;
de heer Bart De Wever, mevrouw Tine Eerlingen;
de heer Lode Vereeck;
de heer Dirk Peeters.

INHOUD

1. Toelichting door de heer Jan Hemelaer, procesmanager ontwikkeling havengebied Antwerpen	4
2. Toelichting door mevrouw Lieve Verfaillie, bemiddelaar grootschalige Vlaamse infrastructuurprojecten	7
3. Vragen van de leden	8
4. Antwoorden van de heer Jan Hemelaer en mevrouw Lieve Verfaillie.....	9
Gebruikte afkortingen	12

Bijlage: zie [dossierpagina](http://www.vlaamsparlement.be/dossierpagina) op www.vlaamsparlement.be

De Commissie voor Mobiliteit en Openbare Werken hield op 27 juni 2013 een gedachtewisseling met de heer Jan Hemelaer, procesmanager ontwikkeling havengebied Antwerpen en mevrouw Lieve Verfaillie, bemiddelaar grootschalige Vlaamse infrastructuurprojecten, over de beslissing van de Vlaamse Regering van 30 april 2013 houdende definitieve vaststelling van het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan Afbakening zeehavengebied Antwerpen. Deze gedachtewisseling kwam er naar aanleiding van het voorstel van mevrouw Hilde Crevits, Vlaams minister van Mobiliteit en Openbare Werken, bij het beantwoorden van een vraag om uitleg over de expansie van de Antwerpse haven¹, om de commissie een toelichting van de maatregelen inzake sociale begeleiding te verstrekken. De procesmanager en de bemiddelaar werden aldus gevraagd een toelichting te geven over de afweging van de Vlaamse Regering aangaande de gehuchten Ouden Doel en Rapenburg, het sociaal begeleidingsplan en de rol van de bemiddelaar.

De PowerPointpresentatie van de heer Hemelaer en mevrouw Verfaillie is terug te vinden op de [dossierpagina](#) van dit stuk op www.vlaamsparlement.be.

1. Toelichting door de heer Jan Hemelaer, procesmanager ontwikkeling havengebied Antwerpen

De heer *Jan Hemelaer* stelt dat hij in januari van vorig jaar aangesteld werd door de Vlaamse Regering als procesmanager voor de ontwikkeling van het havengebied Antwerpen. Voor meer informatie verwijst hij de leden naar de website www.havenvandetoekomst-antwerpen.be. Mevrouw Lieve Verfaillie is bemiddelaar voor grootschalige Vlaamse infrastructuurprojecten, <http://mow-vlaanderen.be/bemiddelaar/>.

Op 21 maart gaf de minister een uitgebreide toelichting bij het GRUP en de afbakening zeehavengebied Antwerpen en het actieprogramma. De afbakening is een proces dat al enkele jaren loopt. In de eerste jaren na de eeuwwisseling waren er heel wat studies die in juni 2006 geleid hebben tot een strategisch plan voor de haven van Antwerpen. Dat plan ontwikkelt een visie voor de haven van Antwerpen met als tijdshorizon 2030. Van verschillende scenario's om die visie te bereiken, zijn dan de milieueffecten onderzocht. Het plan-MER werd afgerond in maart 2009. Enkele maanden later heeft de regering een voorkeursscenario gekozen, eigenlijk een synthese van enkele bij het plan-MER onderzochte scenario's. De Vlaamse Regering gaf toen de opdracht daar een GRUP en een actieprogramma voor te maken. Het GRUP is op 3 juni 2013 gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad en sinds 17 juni van toepassing. Het actieprogramma dateert van 15 maart 2013. Beide documenten geven uitvoering aan de strategische planning. Alle ruimtelijke aspecten staan in het ruimtelijk uitvoeringsplan, de andere aspecten, waaronder de milde-rende maatregelen uit het plan-MER, in het actieprogramma.

Het GRUP omvat een inbreiding van de haven van Antwerpen op Linker- en Rechteroever, een uitbreiding met de ontwikkelingszone Saeftinghe en bepalingen over de relatie tussen de haven en haar omgeving. Het actieprogramma bevat strategische doelstellingen over onder meer de leefbaarheid van de polderdorpen, natuurontwikkeling, milieukwaliteit, mobiliteit, erfgoed en landschappen. Die strategische doelstellingen worden bereikt via operationele doelstellingen en concrete acties waarover de Vlaamse Regering beslist heeft. De uitvoering van dat actieplan is een van de belangrijkste opdrachten van de procesmanager voor de komende jaren. Het is niet vrijblijvend gezien het, zoals gezegd, de milde-rende maatregelen van het GRUP bevat. De gestage uitvoering ervan is een voorwaarde voor de rechtszekerheid van het GRUP. Om die reden worden heel wat acties gefinancierd

¹ Vraag om uitleg nr. 1214 (2012-2013) van de heer Björn Rzoska tot de heer Kris Peeters, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Buitenlands Beleid, Landbouw en Plattelandsbeleid, over de expansie van de Antwerpse haven.

door de haven en de Maatschappij Linkerscheldeover, de belangrijkste baathebbenden van de ontwikkeling van de haven.

De spreker gaat over tot het meest controversiële aspect van het GRUP: de afweging van de Vlaamse Regering over de gehuchten Ouden Doel en Rapenburg. Aan de hand van een kaart situeert hij het gebied. Daarbij vernoemt hij ook het gehucht Prosperpolder dat blijft bestaan. Het intergetijdengebied Prosperpolder Noord wordt door het agentschap voor Waterwegen en Zeekanaal ingericht als onderdeel van het Sigmaphan. In dat deel krijgt de Schelde vrij spel. Bij springtij loopt het volledig onder water, bij gewoon tij is er een gradiënt van schorren die maar één keer per maand onder water lopen, tot permanente beken en geulen. Het is gekoppeld aan het Nederlandse project Hedwigepolder. In Ouden Doel zijn er nog 23 woningen bewoond, waarvan 16 in handen van privépersonen en 7 in handen van de overheid. In Rapenburg zijn er nog 9 woningen bewoond, waarvan 2 private eigendom. In Ouden Doel zijn er 47 inwoners, waarvan 33 in privéwoningen en in Rapenburg zijn er 16 inwoners, waarvan 2 in een private woning.

De beslissing over Ouden Doel en Rapenburg is niet alleen gebaseerd op de overwegingen in het plan-MER maar is een geïntegreerde afweging op basis van meerdere criteria en disciplines. Veiligheid, kostprijs, woon- en leefkwaliteit, overeenstemming met beslist beleid, rechtszekerheid, impact op natuur en erfgoed werden beoordeeld. Bij voortbestaan komt Ouden Doel te liggen tussen het intergetijdengebied Hedwige/Prosper en het gereduceerd getijdengebied (GGG) Doelpolder. In een gereduceerd getijdengebied komt tweemaal per dag bij hoogtij water binnen en gaat bij laagtij water weer buiten. Het water loopt door vierkante kokers van 2 op 2 meter in de dijk. Het debiet wordt heel precies geregeld met schotbalken. Op die manier wordt er een kunstmatig slik- en schorregebied van ongeveer 300 hectare gecreëerd. De spreker merkt terloops op dat er daar te weinig van zijn in het Benedenscheldebekken. Het gehucht zou dus moeten worden omringd door dijken, en twee keer per dag, bij hoogwater, een schiereiland zijn, enkel bereikbaar via de weg op de dijk. Het noorden van het gereduceerd getijdengebied is al ingericht als natuurgebied, een natuurcompensatie voor het Deurganckdok. Tussen Ouden Doel en Rapenburg, eigenlijk een woonlint, ligt de Zoetenberm, een historische dijk van pakweg vierhonderd jaar oud.

Naast het intergetijdengebied Prosperpolder is er een Sigmadijk van ongeveer 12 meter TAW, daarachter komt de historische dijk, de Zoetenberm, van ongeveer 8 meter hoog waar nu dijkwoningen op staan, en waar Ouden Doel naast ligt. Om de woonkern te beschermen tegen het inkomende water van het GGG Doelpolder is er een dijk nodig. Studies van het Waterbouwkundig Labo in Borgerhout tonen aan dat de dijk 8 tot 9 meter hoog moet zijn om veilig te zijn. Het theoretisch maximumniveau van het water, dus bij springtij na meerdere dagen regen, bij noordwestenwind en met alle inlaatconstructies open, is 7,5 meter. Met een veiligheidsmarge en rekening houdende met opstuwing door wind, is er dus een dijkhoogte van 8 tot 9 meter nodig.

Op dit moment hebben de meeste woningen in beide gehuchten een weids uitzicht op de polder, nadien zouden alle woningen ingeklemd worden tussen dijken. Zo'n klein gebied omringd door dijken en een getijdenrivier, bestaat nergens anders in Vlaanderen. De waterbouwkundige ingenieurs voorzien enkele moeilijkheden zoals kwel. Dicht bij de dijken is er in de polders immers een hogere grondwatertafel. Het water van de rivier zoekt immers zijn weg door de bodem en komt aan de oppervlakte. Dat wordt opgevangen door een gracht achter de dijk. Het verhoogde grondwaterpeil verlaagt tot een normaal niveau verderop in de polder. Als het stuwende water langs twee kanten komt, kan het opstuwende water langs twee kanten de woonkern binnendringen. Een ander risico is onderloopsheid, het onstabiel worden van de dijken ten gevolge van de constante natte situatie. Dat kan ook gevolgen hebben voor de zetting van de dijken. Omdat de Schelde op die plaats een hoog zoutgradiënt heeft, is verzilting een ander risico. Doordat de grondwatertafel

verhoogt, zijn een waterbuffer en een pompgemaal nodig. Bij een langdurig stormtij in combinatie met hevige neerslag, kan het water dagenlang niet gravitair geloosd worden in de Schelde bij laag tij, en is een pompinstallatie vereist.

Daarnaast is ook de beveiliging tegen overstroming geëvalueerd. Daarbij werd telkens uitgegaan van het worstcasescenario: een combinatie van de faalkans van de waterkeringen, de pompen, de in- en uitlaatconstructies en de kracht van de getijdenwerking. Als er onverhoeds toch iets gebeurt, zitten beide gehuchten ingesloten tussen twee dijken, in een soort badkuip die snel volloopt. Heel wat van voornoemde factoren zijn onzeker, het zou nog heel wat studiewerk vergen om veiligheid te garanderen.

Een andere afweging is de kostprijs voor zowel aanleg als onderhoud van de infrastructuur. Het behoud van de kernen noodzaakt de aanleg van een nieuwe dijk van 8 tot 9 meter TAW over 2 kilometer, wat 4 tot 5 miljoen euro kost. De afwatering met een pompgemaal en een wachtbekken kost al gauw een miljoen euro. Waterzuivering is een andere kost. Zeker omdat het gebied natuurgebied wordt, waardoor er niet meer zomaar geloosd mag worden in het oppervlaktewater. De nutsvoorzieningen moeten heraangelegd worden, alsook de ontsluitingsinfrastructuur. Daartegenover staat de kostprijs voor de ont-eigening van de woningen van 5 tot 6 miljoen euro. Ook de kostprijs is dus een argument tegen behoud.

De woon- en leefkwaliteit is een ander aspect. Hierbij moet duidelijk zijn dat de leefsituatie bij behoud sowieso grondig zal veranderen. Het wordt immers een volledig geïsoleerd dorp, enkel bereikbaar via de dijk. Sommige studies hebben het over een cul de sac. De meeste huizen hebben nu grote ramen die uitkijken over de polder, waar later dan een dijk zal staan. Als de huizen blijven staan, moet er toch een minimum ruimte zijn tot de dijk, wat de spreker als ademruimte betitelt. Hoe meer ademruimte, hoe minder natuurgebied.

Een ander facet is de bouwfysische toestand van de woningen. Het gewestplan van 1978 duidde het gebied al aan als havenuitbreidingsgebied, waardoor er in weinig woningen sindsdien nog geïnvesteerd is. Ook het plan-MER stelt dat er geen grootschalige ingrepen mogelijk zijn omdat die een impact zouden hebben op het natuurgebied.

Dat in 1978 de bestemming al havenuitbreidingsgebied was, met een buffer langs de Nederlandse grens, wijst op de continuïteit van het beleid. Stedenbouwkundige voorschriften lieten enkel vergunningen aan bestaande landbouwbedrijven toe. Sinds de jaren tachtig is er een actief verwervingsbeleid op basis van vrijwilligheid. Dat verklaart waarom zoveel woningen in Ouden Doel eigendom zijn van de overheid en waarom er geen actieve landbouwbedrijven meer zijn.

Het opzet van natuurgebieden is de natuurdoelstellingen halen binnen een aantal aaneengesloten natuurkerngebieden met zo weinig mogelijk verstoringinvloeden. Hoe minder van dergelijke invloeden hoe kleiner de gebieden kunnen zijn. Het behoud van Ouden Doel betekent een kleinere oppervlakte voor het GGG, maar ook verstoring door geluid, beweging enzovoort.

In Ouden Doel en Rapenburg staan enkele typische dijkwoningen, karakteristiek voor de streek, hoewel ze gerenoveerd zijn. Ze zijn gebouwd op de oude historische dijken die op dat moment geen functie meer hadden. Dat de dijkwoningen, voorheen bewoond door boeren en boerenknechten, net aan de rand van weidse polders liggen, geeft hen een zekere erfgoedwaarde. Niet de woningen op zich, die vaak niet van bijzondere kwaliteit zijn, maar de ligging en de historische bewoning bepalen die waarde. Als het een GGG wordt, worden ze echter ingeklemd tussen dijken.

Voorgaande overwegingen maken deel uit van de beslissing van de Vlaamse Regering. Voor Rapenburg worden er nog volgende elementen aan toegevoegd. Er zijn maar twee particuliere woningen meer, die telkens door één persoon bewoond wordt. Eén ervan is een hoeve die sowieso onteigend wordt voor de aanleg van de natuurgebieden. De impact van de bewoning is dus klein. De kostprijs van behoud was nog veel hoger, terwijl de onteigeningsvergoedingen beperkt zijn. Een ander belangrijk verschil is dat het plan-MER expliciet de verdwijning van Rapenburg voorschrijft. De bouwfysische kwaliteit van de meeste woningen in Rapenburg is ook nog slechter dan die van Ouden Doel.

Bij haar beslissing heeft de Vlaamse Regering maatregelen genomen om de bewoners te helpen. Omdat het nog enkele jaren gaat duren eer de woningen moeten verdwijnen, is er nog tijd om voor elke getroffen een oplossing op maat uit te werken. Een andere beslissing is het versterken van de woonkern Prosperpolder. De kern kan nog uitgebreid worden met enkele tientallen woningen, die bij voorkeur naar de getroffen zouden gaan. Daardoor wijzigen hun woonomstandigheden slechts weinig, ze blijven in de polder. Een derde beslissing is het sociale begeleidingsplan.

2. Toelichting door mevrouw Lieve Verfaillie, bemiddelaar grootschalige Vlaamse infrastructuurprojecten

Mevrouw *Lieve Verfaillie* verklaart dat de regering op 11 september 2009 niet alleen koos voor het meest maatschappelijk haalbaar alternatief, maar ook besliste een GRUP en een sociaal begeleidingsplan op te stellen. Het sociaal begeleidingsplan heeft gestalte gekregen in ambtelijke werkgroepen die voorstellen deden voor wat betreft het aspect ‘wonen’ en het aspect ‘landbouw’. De voorstellen zijn vervolgens besproken in een ambtelijke stuurgroep. De principiële krachtlijnen werden voorgelegd aan de Vlaamse Regering op 15 juli 2011 en werden bekrachtigd. Na verdere uitwerking is het definitieve plan goedgekeurd op 27 april 2012.

Het sociaal begeleidingsplan is opgesteld om de maatschappelijke gevolgen voor bewoners te milderen. Het toepassingsgebied is niet gekoppeld aan onteigeningsplannen, maar wel aan het afbakings-RUP. Dat om ervoor te zorgen dat burgers/bewoners wier grond ingenomen wordt, overal dezelfde rechten zouden hebben. De regering ziet drie categorieën: eigenaar/gebruikers van landbouwgoederen, kmo's en zelfstandigen, bewoners.

Voor de landbouw wordt het bestaande flankerende landbouwbeleid van de grondenbanken uiteraard voortgezet, en de gunstige regeling van de Sigmagronden geldt nu zowel voor Linkerschelde- als Rechterscheldeoever. Gezien de grote lokale gronddruk, is er ook een mogelijkheid tot reconversie. Dat is de overschakeling naar een andere teelt op minder grond. Om het inkomensverlies hiervoor te compenseren, krijgt de landbouwer een forfaitaire inkomenscompensatie gedurende de eerste drie jaar, per hectare ingebracht in de grondenbank. De vergoeding is groter naarmate de landbouwer meer grond afstaat en minder ruilgrond opnieuw nodig heeft: 1500 euro per hectare als hij voor elke 5 hectare die hij afstaat er slechts 1 ha terug vraagt; 2500 euro per hectare voor een ruil van 10 op 1. Als een landbouwer bijvoorbeeld overschakelt op fruitbomen, waar minder grond voor nodig is, heeft hij de eerste jaren geen volwaardige oogst. Hiervoor dient de inkomenscompensatie. Omdat Europa dergelijke maatregelen met argusogen opvolgt, is de compensatie beperkt in omvang en tijd. Bovenop kan de landbouwer eenmalig een investeringsstart voor omschakeling krijgen, maar dan enkel voor investeringen die VLIF niet subsidieert.

Een tweede maatregel is begeleiding door de bemiddelaar, zowel voor de eigenaar als de gebruiker van de landbouwgrond. Ten derde wordt de fasering van de inrichting van de natuurgebieden vastgelegd in het sociaal begeleidingsplan. Het is mogelijk dat een landbouwer in meerdere fases getroffen kan worden. Om die reden krijgt hij de keuze om de

fases gewoon te ondergaan of alle onteigeningen in één keer af te handelen. Als de vestigingszetel buiten het onteigeningsgebied valt, kon voorheen de onteigeningscommissaris dat deel van het bedrijf niet onteigenen. Als dat resterend deel te klein is om leefbaar te zijn, kan dat nu wel mee onteigend worden. Daarnaast neemt de overheid de kosten op zich voor professioneel boekhoudkundig advies bij bedrijfsverplaatsing; dit bedraagt voor reconversie of stopzetting een tegemoetkoming ten belope van maximum 5000 euro voor een eerste advies, 15.000 euro voor bijkomend advies voor reconversie en 25.000 euro voor advies over bedrijfsverplaatsing. Voor andere aspecten zoals stedenbouwkunde kan de administratie zelf deskundig advies verlenen.

Er zijn niet zoveel kmo's en zelfstandigen in het gebied. Zij worden begeleid door de bemiddelaar en krijgen ook gratis begeleiding door het Agentschap Ondernemen Vlaanderen. Als een landbouwer ook werkt als loonwerker, kan hij ook genieten van deze maatregelen.

Tot slot zijn er ook milderende maatregelen voor alle inwoners ingeschreven in het bevolkingsregister van een gemeente liggend in het afbakenings-GRUP op datum van 11 september 2009. Het gaat dus zowel om eigenaars, huurders als landbouwers die hun landbouwactiviteit stopzetten. Het uitgangspunt is dat bewoners een evenwaardig aanbod krijgen voor herhuisvesting in de eigen of aanpalende gemeenten. Het aanbod moet ruimtelijk en kwalitatief breed zijn.

Eigenaars en huurders die op 20 januari 1998 ingeschreven waren in het bevolkingsregister krijgen extra prioriteit voor een sociale huisvesting. Alle andere bewoners kunnen een beroep doen op de gewone prioritaire behandeling van de Vlaamse Wooncode. De bewoners die al in 1998 in het gebied een woning huurden, krijgen een huurgarantie. Als ze een huurcontract hebben, kan het verschil tussen de huurprijs van de onteigende woning en de toekomstige woning gedurende maximum 3 jaar bijgepast worden op voorwaarde dat beide woningen evenwaardig zijn.

Voorts is er voor alle getroffen bewoners een eenmalige forfaitaire vergoeding van 2500 euro voor herinrichtingskosten van de nieuwe woning. Bewoners kunnen ook begeleiding vragen bij het aanvragen van allerhande gemeentelijke en/of Vlaamse premies. De bewoners worden daarnaast individueel begeleid door de bemiddelaar. Bewoners krijgen nieuwsbrieven. Ze kunnen vragen stellen op de website. In het sluisgebouw van Kallo is er een permanent secretariaat. De bemiddelaar maakt ook huisbezoeken.

3. Vragen van de leden

De heer *Bart Martens* vraagt of de ontpoldering van de Hedwigepolder op het programma staat. Die woonkernen tussen het Land van Saeftinghe en het GGG-gebied verstoren immers ook de natuurwaarde. Het afbakenings-GRUP geeft de contouren van de havenontwikkeling aan, maar de manier waarop de haven zich ontwikkelt is mede afhankelijk van de maatschappelijke kosten-batenanalyse die dan wel in het regeerakkoord staat maar waar hier geen spoor van terug te vinden is. De inrichting bepaalt immers de druk op de omgeving, maar ook de toegevoegde economische waarde van de activiteiten.

De heer *Bart Martens* vraagt ook een overzicht van de instanties die bij de Raad van State beroep aantekenden tegen de schorsing van het ruimtelijk uitvoeringsplan tot afbakening en informeert welke consequenties dat heeft voor mega-investeringen die volgens het Havenbedrijf daarvan afhangen, bijvoorbeeld de investering van de Totalraffinaderij ter waarde van 1 miljard euro. Klopt het dat die investeringen bij vernietiging of schorsing van het GRUP op de helling komen te staan?

Voor de heer *Björn Rzoska* is het niet natuur die tegenover bewoning staat, maar moeten bewoning en landbouw wijken voor een uitbreiding van de economische activiteit. Het lid informeert of de kerncentrale van Doel behouden blijft en of Electrabel dan een beroep

kan doen op het sociaal begeleidingsplan. Volgens de Habitatrichtlijn, waar het gebied onder valt, is het behoud van agrarische kernen een optie. Is de verdwijning van Ouden Doel en Rapenburg daar dan niet in tegenspraak mee? Daarnaast vindt het lid het verkeerd om erfgoed op basis van zijn pecuniaire waarde te beoordelen.

De heer *Jan Penris* maakt dan weer duidelijk dat Ouden Doel en Rapenburg mogelijk moeten verdwijnen om Sigmaverplichtingen en zogenaamde natuurcompensaties. Hij is blij met de professionele en nuchtere aanpak van de onteigeningen. Het lid informeert welke overheid de woningen in handen heeft. Natuurlijk is de kostprijs belangrijk en dat heeft de regering er allicht toe gebracht te kiezen voor onteigening. Het lid oppert het idee om met een omdijkt dorp waterbouwkundige ervaring op te doen, gezien de stijgende zeespiegels door de opwarming van de aarde.

Hij vraagt ook of de sprekers in andere landen dergelijke gehuchten omringd door dijken kennen. Hijzelf gaat meermaals per jaar op vakantie in een omdijkt Zeelands dorpje, De Osse. Het is daar best gezellig. Waarmee hij eigenlijk wil zeggen dat de appreciatie van woonkwaliteit strikt persoonlijk is en het niet iedereen stoort om op dijken uit te kijken. Het lid informeert voorts of de reconversiemaatregelen al aangemeld zijn bij Europa. Hij vraagt ook of er landbouwers zijn met een landbouwzetel buiten het gebied. Of is het de bedoeling een algemene procedure uit te werken voor andere onteigeningsgevallen? Het lid wil weten of de voor hem logische prioriteit in de sociale huursector enkel geldt bij de lokale woonmaatschappij of bij alle sociale huisvestingsmaatschappijen. Hij vraagt tot slot of de installatiepremie ook verhuiskosten dekt.

De heer *Jan Peumans* vraagt wie de onleefbaarheid van het landbouwbedrijf beoordeelt. Voorts informeert hij waarom iemand precies in 1998 in het bevolkingsregister moet ingeschreven zijn om van de prioriteit te kunnen genieten. Als iemand een renovatiepremie gekregen heeft, moet die na de onteigening tien jaar wachten vooraleer een nieuwe aan te vragen zoals gebruikelijk?

4. Antwoorden van de heer Jan Hemelaer en mevrouw Lieve Verfaillie

De heer *Jan Hemelaer* beaamt dat van bij het begin geopteerd is voor grote aaneengesloten natuureenheden. Dat heeft cumulatieve voordelen waardoor de doelstellingen met minder oppervlakte gehaald worden. Het is ook gemakkelijker in het beheer. Een van de grote gebieden was het noordelijk natuurgebied dat de grens overschrijdt en loopt van het Verdrongen Land van Saeftinghe, over de Hedwigepolder, de Prosperpolder Noord, de Prosperpolder Zuid en het GGG Doelpolder. Om de schaafeffecten ten volle te laten spelen, is het belangrijk dat ook de Hedwigepolder omgevormd wordt tot estuariene natuur. De Nederlandse overheid heeft duidelijk gezegd dat ze dat project wil realiseren. De provincie Zeeland heeft al heel wat studiewerk verricht en schat dat, als alles vlot loopt, in 2017 en als alle procedures uitgeput worden, in 2019 de Hedwigepolder natuurgebied wordt. De Vlaamse overheid zal daarop de dijken doorsteken in Prosperpolder Noord, zodat het Verdrongen Land van Saeftinghe, over de Hedwigepolder, de Prosperpolder Noord één groot buitengebied wordt. De realisatie van de GGG Doelpolder is dan ook gepland tussen 2017 en 2019.

Twee maal per jaar organiseert de heer Hemelaer een overleg met alle betrokken overheden en middenveldorganisaties, het Centraal Netwerk genaamd. Vorige week heeft mevrouw Greet Bernaers, bestuurder-directeur van het Antwerpse Havenbedrijf er de stand van zaken van de studie maatschappelijke afwegingen gegeven. Hij suggereert het parlement de haven over die kwestie te horen.

De bouw van het Deurganckdok is ooit geschorst met als argument dat de milieueffecten onvoldoende bekeken waren. Sindsdien is het aspect natuur altijd een belangrijke factor

bij de strategische planning. De benedenloop van de Schelde is aangemeld als Europees belangrijk natuurgebied. De getijdenwerking is uniek, in Nederland zijn de grote rivieren afgedijkt zodat de getijden geen vrij spel hebben. Er is ook een deficit aan natuurgebied waardoor verdere havenontwikkelingen alleen maar mogelijk zijn mits er bijkomende maatregelen van natuurherstel genomen worden. Het natuurherstel gaat inderdaad ten koste van het landbouwgebruik.

Wat de vraag aangaande het beroep bij de Raad van State betreft, wijst de heer Hemelaer erop dat de Raad van State bij een probleem niet noodzakelijk het hele GRUP schorst of vernietigt. Het strategische plan is echter een puzzel en vele stukken hangen samen. Als natuurgebieden wegvallen, vervalt bijvoorbeeld ook de rechtsgrond voor havenuitbreiding. Het GRUP is op 3 juni gepubliceerd, de bezwaartermijn van 60 dagen loopt nog. Er is dus nog geen volledig overzicht van wie het GRUP allemaal aanvecht. De gemeenten Beveren en Sint-Gillis-Waas zouden een procedure aanspannen tegen bepaalde delen van het GRUP. De gemeente Kruibeke zou dat uit sympathie ook doen hoewel het GRUP niet op haar grondgebied betrekking heeft. Voorts verwacht de spreker dat ook de klassieke actiecomités zich tot de raad zullen wenden. De Boerenbond zou dat als organisatie niet doen, maar bepaalde leden zouden het wel doen. Kortom, allicht zullen heel veel partijen zich tot de Raad van State wenden. De investering van Total is inderdaad gekoppeld aan het GRUP. De haven heeft eigenlijk een overzicht opgesteld met realisaties gekoppeld aan het GRUP: logistieke parken, wachtdokken, uitbreiding van de spoorwegen, investeringen voor de Katoennatie, de derde fase van het Verrebroekdok enzovoort. Er zijn al jaren geen grote nieuwe projecten meer gerealiseerd in de haven van Antwerpen omdat er geen GRUP was. De heer Hemelaer spreekt de hoop uit dat het een tijdje van toepassing zal blijven. Op vraag van de heer Martens zegt de heer Hemelaer toe een lijstje van de contestantente bezorgen.

Kernreactor I en II van Doel zullen de komende tien jaar gesloten worden, III en IV blijven allicht langer open. De kerncentrale staat op een plateau van ongeveer 11 meter TAW, dus hoger dan het omliggende havengebied en de polder. Zelfs bij een overstroming kan het water langs alle kanten weg. De centrale ligt op een plateau om ervoor te zorgen dat bij een lek het koelwater nooit hoger dan 10 centimeter zal staan. Electrabel wil geen hoge dijken, maar gewoon dat de kerncentrale het hoogste punt blijft.

Behoud of niet van de poldergehuchten is geen zuiver technische maar eerder een politieke afweging en niet in tegenspraak met de Habitatrictlijn, aldus de heer Hemelaer. De afweging is multidisciplinair gebeurd en dus niet louter gebaseerd op het Sigmaplan en de natuurontwikkeling. Het is een puzzel, een compromis waarin elk element een plaats heeft. De erfgoedwaarde van de huisjes wordt inderdaad niet alleen bepaald door hun geldwaarde, maar ook niet alleen door het gebouw op zich. Het is vooral door hun unieke ligging en het punt is nu net dat de omgeving ingrijpend wijzigt.

Heel wat overheden hebben eigendommen in het gebied. De Maatschappij Linkerschelde-oever omdat het voorheen havenuitbreidingsgebied was en ze daar alles wat op de markt kwam gekocht hebben. Voorts heeft Waterwegen en Zeekanaal er enkele gebouwen. De VLM heeft in het kader van het flankerende landbouwbeleid enkele hoeves gekocht, waarvan de meeste niet meer in bedrijf zijn. Ook het Vlaamse Gewest heeft er enkele eigendommen.

Het klopt dat Vlaanderen uit het behoud van de kernen heel wat zou kunnen leren over waterbeheersing, maar Waterwegen en Zeekanaal en het Waterbouwkundig Labo zijn vast op andere manieren de effecten van de klimaatwijziging aan het calculeren. Uitkijken op een dijk hoeft op zich geen probleem te zijn, maar het punt is net dat de situatie grondig

wijzig: van een weids polderlandschap naar een kleine ingedijkte woonkorrel. De spreker beaamt echter dat woonkwaliteit en leefbaarheid moeilijk objectief te beoordelen zijn.

Mevrouw *Lieve Verfaillie* meldt dat er geen onderhandelingen lopen met Electrabel, maar dat ze graag bereid is daar op huisbezoek te gaan. De aanmelding bij Europa is gebeurd, men wacht op het antwoord. Momenteel is er nog geen dossier van een zetelonteigening buiten het gebied. De bemiddelaar heeft enkel contact genomen met de sociale huisvestingsdienst van Beveren omdat de meeste bewoners in de nabijheid willen blijven. Zo nodig, zal ze contact nemen met andere huisvestingsdiensten.

De verhuiskosten worden niet gedekt door de installatiepremie maar door de onteigningsvergoeding. De installatiepremie wordt vrij besteed. De onleefbaarheid van een landbouwbedrijf wordt bepaald door het Departement Landbouw en Visserij. Dat hanteert daarvoor twee parameters: het verlies van meer dan 20% van het bedrijfsareaal of zakken onder een bepaalde leefbaarheidsdrempel, die per sector bepaald is in de VLIF-reglementering. Of de bewoners binnen de tien jaar na het verkrijgen van een vorige renovatiepremie, recht hebben op een nieuwe renovatiepremie, zal geval per geval beoordeeld worden.

Jan PEUMANS,
voorzitter

Jan PENRIS,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

GGG	gecontroleerd gereduceerd getij
GRUP	gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan
kmo	kleine of middelgrote onderneming
MER	milieueffectrapport
RUP	ruimtelijk uitvoeringsplan
TAW	Technische Adviescommissie van de Waterkeringen
VLIF	Vlaams Landbouwinvesteringsfonds
VLM	Vlaamse Landmaatschappij